

УДК 373.2 /4 : 81" 256 (07)

**SOCIAL ISSUES IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING AND THEIR ROLE
IN EDUCATING A HARMONIOUS PERSONALITY**
**СОЦІАЛЬНА ТЕМАТИКА У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ТА ЇЇ РОЛЬ У ВИХОВАННІ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Styrkina Y.S. / Сtirкiна Ю.С.

c.p.s., as.prof. / к.т.н., доц.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ostrohradskiy 2, 36000

Анотація: У статті обґрунтовано необхідність можливість і необхідність використання елементів моралі і етики на уроках іноземної мови. Аналізуються приклади зарубіжних курсів англійської, які природно поєднують вивчення іноземної мови з формуванням свідомості, формують здорове ставлення учнів до оточуючого світу та до себе.

Ключові слова: формування моральних та етичних цінностей, здоровий спосіб життя.

Вступ.

Соціалізація особистості – це процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення і розвитку як цілісної особистості. Основний зміст цього процесу – зберігання суспільством соціально-історичного досвіду, культури, правил і норм поведінки, ціннісних орієнтацій і засвоєння їх індивідом. Для успішної соціалізації особистості потрібна певна база наукових та повсякденних знань, які б допомагали їй орієнтуватися у суспільстві, на основі яких би формувалися вміння розпізнавати сутність явищ і висловлювати своє ставлення до них, а також підбирати необхідні аргументи, вміти логічно, послідовно обґрунтовувати та відстоювати свою позицію. Елементи соціалізації особистості можуть бути успішно впроваджені у процесі засвоєння будь-якого навчального предмету, зокрема, іноземної мови. У книзі „Материнська школа” Я.А. Коменський виклав програму знань, яка базується на принципі енциклопедичності. Це означає, що не можна обмежувати пізнання дитини окремими сторонами дійсності, дитина сприймає світ в цілому, тому і знання повинні бути різнобічними, надходити з різних джерел пізнання дійсності.

Основний текст

Протягом всього навчально-виховного процесу в школі вчитель формує моральну спрямованість особистості учня: її свідомість, переконання, поведінку. Мета, задачі і зміст навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі на сучасному етапі повинні полягати не тільки у наданні вузькоспеціальних знань, передбачених навчальними планами і програмами, а, насамперед, у становленні юної особистості, розвитку її інтелектуальних і духовних здібностей, дарування бачити і усвідомлювати оточуючий світ і своє місце в ньому. Фундаментом творення морального світогляду дитини є формування системи її ціннісних орієнтацій і норми поведінки, культурного розвитку нації. Система моральних цінностей включає в себе:

1. Вічні цінності - мають універсальне значення та необмежену сферу застосування і носять загальнолюдський характер.

2. Громадські - ґрунтуються на визнанні рівності людей і знаходять своє застосування в демократичних суспільствах та в житті громад, які визнають принципи демократії.

3. Сімейні - моральні основи життя сім'ї: стосунки поколінь, закони подружньої вірності, піклування про дітей та про інших членів сім'ї, пам'ять про предків.

4. Цінносні особистого життя - мають значення для самої людини.

Аналіз окремих публікацій, які вказують на необхідність впровадження соціологічного аспекту тематики в навчальну книгу, дає можливість зробити висновок про недостатню розробленість цього напрямку у вітчизняних підручниках з іноземної мови. Маємо відчуття, що автори вітчизняних шкільних підручників хочуть абстрагуватись від реальної людини з її щоденними потребами сьогодення і ведуть мову про неіснуючу абстрактну людину: відбірка текстів здійснюється за критеріями уніфікації. Для авторів підручників Оксфордського курсу характерний більш людський, індивідуальний підхід: вони намагаються знайти реальних свідків історичних подій (II-га світова війна), або людину, що має свій, неординарний погляд на події (наприклад, інтерв'ю з гомосексуалістом, "Headway Advanced"). Наголос ставиться не на граматичному явищі, а на роль особистості у соціальних подіях, на її індивідуальне сприйняття соціуму, на особливості мовлення, вимови, психіки, характеру, темпераменту тощо, реалізується принцип „мова для потреб людини”, а не „мова заради мови”. На мою думку, гуманістичний підхід до навчання більш виправданий в умовах історичної реальності нашого суспільства. Він спрямований на те, щоб підготувати учня до життя у реальному суспільстві, яке має досить привабливий вигляд навіть без дешевої ідеалізації.

Підхід до тематичного матеріалу побудовано на діалогах свідків (на аудіо касеті можна прослухати навіть інтерв'ю з бомжем), на газетних статтях, кращих зразках світової літератури 19 та 20 ст., наукових працях, розповідях очевидців тієї чи іншої події. Система соціальних цінностей не нав'язується учневі, його знайомлять з фактами, не оцінюючи, не засуджуючи їх, дозволяючи людині самій зробити висновки. Так, прикладом пропаганди “від протилежного” є інтерв'ю з алкоголіком, який вилікувався від цієї хвороби, у минулому журналістом, зараз керівником організації, яка намагається вирішити проблеми алкоголіків і бездомних людей, жебраків. “Життя такої людини не продовжується більше, ніж 42 роки, — говорить він, — усі вони одного разу, частіш за все через алкоголь, утратили близьких, роботу, і що найголовніше, всі соціальні контакти, які вони до цього мали. Їх наче не існує у суспільстві, вони загубились, держава не має прибутків від підтримки таких людей, через те їм дуже важко, майже неможливо повернутись знов у цивілізоване суспільство. Ця проблема знов-таки викликає надмірне зловживання наркотиками та алкоголем, що створює замкнене коло”. Наступна частина аудіювання – інтерв'ю з бомжем, що живе у лісі (водночас студенти засвоюють окремі сленгові та

діалектні вирази). Він і досі сподівається повернутись до нормального життя, але не може змусити себе жити у місті – йому важко бачити людей, що йдуть разом, пліч-о-пліч, родиною, з дітьми, він сумує за “відчуттям того, що ти комусь потрібен”. “Щоб звикнути до бездомного життя, — говорить він, — вистачить тижня, щоб повернутись до цивілізації – більше семи місяців”.

Неможливо звести цей навчальний матеріал лише до пропаганди моральних цінностей, до засвоєння сленгової лексики чи до розвитку навичок аудіювання. На нашу думку, це, перш за все, соціальна політика системи освіти – звернути уваги молоді на проблеми маргінальних шарів суспільства, пробудити співчуття до людей, позбавлених благ соціуму долею чи хворобою.

Аналогічний приклад зустрічаємо в підручнику “Спілкування в твоєму світі”, який закріплює навички спілкування і аудіювання. Всі види вправ вимагають усної чи письмової реакції, відгуку. У главах “Сленг” та “Діалекти” зустрічаємо розповіді представників маргінального світу, що вживають сленг. Діалоги з ними, безумовно, є прикладом пропаганди “від протилежного”. Надзвичайне враження справляють й ілюстрації: гравюра діккенсовських героїв-дітей, які п’ють джин з величезних келихів; фотографія сучасної бомжихи-алкоголички. Студенти мають написати про цю жінку уявну розповідь: як сталося з нею це перетворення на тварину. Приклад явно асоціальної поведінки не лише викликає засудження, він змушує замислитись над причинами цього явища, відчуті співчуття до людей іншого світу, відчуті потреби допомагати їм.

Далі ми бачимо фотокартку прекрасної дівчини Гейл, їй 18 років. Ми нічого не знаємо про неї, просто милуємося її красою, але перегортаємо сторінку і з’ясовуємо, що вона наркоманка. Ми читаємо інтерв’ю з нею, взяте у Чарінг-кросс шпиталі, де вона помирає від передозування. Цього разу дівчину було врятовано, але через рік вона померла. Ми дізнаємося, що у житті дівчини немає місця для кохання, роботи, самовираження. Вона жебракує, щоб купити наркотики, спить у туалетах, не боїться і навіть бажає померти. Після діалогу йде виписка із шкільної характеристики, з якої ми дізнаємося, що дівчина не мала батька і матері й зросла в інтернаті, але вчилася добре і навіть виявляла неабиякі здібності, хоча страждала від ставлення однокласників до неї. Потрапивши після нервового зриву до психіатричної лікарні, дівчина почала вживати наркотики. Викладач пропонує студентам з’ясувати у ході дискусії, хто або що несе відповідальність за смерть Гейл.

У цих підходах до навчання іноземної мови ми відчуваємо реалізацію принципу “говорити мовою про оточуючий світ, його проблеми і реалії, а не говорити про мову, її граматичну будову тощо”, який недоноразово підкреслюється у методичних розробках зарубіжних педагогів – учителів іноземної мови.

Цікаві, дискусійні матеріали містить методична розробка 7-го уроку підручника “HEADWAY”. Наведений приклад змушує учнів замислитись над тим, блага чи шкоду несуть нам соціалізація людини як виду, а саме, шкідливе чи корисне явище інформаційного буму. Це текст про родину, яка для проведення експерименту на три дні вимкнула всі електричні та електронні пристрої. Якщо

врахувати, що в родині дев'ять телевізорів, четверо дітей мають (кожен!) комп'ютер, магнітофони, і, крім того, є пральна машина, сушилка, посудомийка, морозильна камера, мікрохвильова піч, відеоманітофон, праска, електричний душ, мінеральна ванна на електричному струмені, джакузі, три машини та музична система, що грає на весь дім і глушить навколишню природу, експеримент викликав багато ускладнень. Оскільки він мав назву "Родина, що повернула час на 50 років тому", можна було користуватися тільки телефоном та машиною (батькові). Дітям було дуже нудно, але це мало позитивні наслідки: старший син відремонтував велосипед, що давно стояв у сараї, середні — прочитали по книзі, молодші — навчилися грати у шахи і шашки. Ввечері родина збиралась за преферансом у вітальні. За ці дні діти стали більш дружними, згуртованими, почали гратися одне з одним, хоча про сам експеримент були поганої думки: "Ми так сумували за комп'ютерами, телевізором, музикою!". Особливо вражає, що молодша дівчинка, за звичкою, просиділа годину перед пустим екраном телевізора. Чоловікові експеримент дуже сподобався, але жінка була вражена тим, скільки часу займає робота без допоміжних знарядь праці. В неї майже не залишалось вільного часу, і вона, як і діти, з нетерпінням чекала на закінчення експерименту.

Крім того, що тематика тексту спрямована на засвоєння назв багатьох предметів побуту (вправи після тексту), вона змушує студентів замислитись над тим, яку безліч часу вони проводять не одне з одним, або на природі, чи навіть наодинці, а з бездушними розмовляючими фантомами, які є лише відбитком, луною вічно сяючої людської душі.

Проблематика викладання соціологічного аспекту у процесі навчання іноземної мови не може бути вичерпана здійсненим дослідженням. Можемо зазначити, що методичні технології західних колег потребують більше уваги і детального аналізу, що сприяло б їх ефективній реалізації у вітчизняній системі освіти.

Заклучение и выводы.

Підводячи підсумки, хотілося б сказати, що в цілому тематичним розробкам з навчання іноземної мови в Європейських країнах властиве бажання працювати над створенням багатого духовного світу кожної людини. Оксфордські підручники пропагують моральний кодекс, норми поведінки у суспільстві, необхідність самовдосконалення, реалізації особистості в улюбленій професії, гармонійних стосунків з близькими та зовнішнім світом, формування адекватної самооцінки. Захоплення індивідуальним світом кожної людини, бажання співпрацювати зі студентом у найкращому розумінні цього слова, зацікавленість суспільства у розвитку позитивних якостей особистості так само, як і у здоров'ї кожної людини, характеризує систему навчання і виховання у країнах Західної Європи [3, 119].

Проблематика викладання соціологічного аспекту у процесі навчання іноземної мови не може бути вичерпана здійсненим дослідженням. Можемо зазначити, що методичні технології західних колег потребують більше уваги і детального аналізу, що сприяло б їх ефективній реалізації у вітчизняній системі освіти.

Література:

1. Soars L. & J. New Headway Upper-Intermediate English Course. Student's book. Oxford University Press, 1999, 179 p.
2. Creative classroom activities. Selected articles from the English teaching Forum. Washington, D.C., Edit. Thomas Kral. USA Information Agency, 1995, 375 p.
3. Thomas B. J. Practical information: comprehension & composition practice — First published by Edward Arnold publishers LTD, London WCI 3DQ, 1977, 64 p.
4. McMaster. R. J. Communicating in your world — Academic Press Canada Limited 55 Barber Green Road, Don Mills, Ontario M3C 2 AL, Printed in Canada, 1979, 224 p.
5. Сучасні технології викладання іноземних мов у професійній підготовці фахівців: Збірник наукових статей. К.: Київський інститут туризму, економіки і права, 2000, 200 с.

***Abstract:** In the article the opportunity and necessity of use the ethical and moral education elements at the lessons of foreign language is proved. It is stated, that successful socialization of the individual requires a certain base of scientific and everyday knowledge that would help him to navigate society, to recognize the essence of phenomena and express their attitude to them, select the necessary arguments, be able to justify and defend their position. Elements of socialization of the individual can be successfully implemented in the process of mastering any subject, in particular, a foreign language. Social issues in English language teaching and their role in educating a harmonious personality are detected, too. Fascination with the individual world of each person, the desire to cooperate with the student in the best sense of the word, public interest in developing positive personality traits as well as in the health of each person, characterizes the system of education in Western Europe. We can note that the methodological technologies of Western colleagues need more attention and detailed analysis, which would contribute to their effective implementation in the domestic education system. So, the examples of foreign English Courses which naturally unite studying foreign language with the formation of human consciousness, and form the healthy attitude of pupils to the world around and to themselves, are analyzed.*

***Key words:** English language teaching, social issues, educating a harmonious personality, the formation of the ethical and moral values, healthy way of life.*

Стаття відправлена: 21.12.2021 г.

© Стиркіна Ю.С.